Moskvada Azərbaycan incəsənətinin dekadası qarşısında

XOŞBAXT AZƏRBAYCAN XALQININ İNCƏSƏNƏTİ

Respublikanın xalq artistəsi, Sovet Məmmədova «NƏRGİZ» operasında Nərgiz rolunda.

SOVET DƏVRİNİN MƏHSULU

Azərbaycan milli musiqi qüdrətası, bizim əlbəttə ki inkişafımın ən parlaq dövrünü keçirməkdədir. Xyusisə opera və simfoniə kimi böyük formalı musiqi əsərlərimiz bu dövrün məhsuludur. Apreldə Sosialist revolyusiyasından sonra, geniş məəkci kütlənin xidmətinə verilmiş musiqi incəsənətimiz başqa qüdrət millətlərin 100 illərlə gediji yolu qısa müddət ərzisində zət-etmişdir. Yeni İcradəlməş musiqi əsərlərimizin məzmunu xalq İcradəçiləri üçün materiallarla əsasında qurulur. Qəhrəmanlıq eposu «Koroğlu», lirik «Sahsənəm», revolyusion «Nərgiz» operalarının partituraları Qərbi Avropa məşhur opera partituralarına yan-yana qoyula bilər. Xalış Azərbaycan xalq havalarının əsasında yazılmış bu əsərlər əz orginallıq və gözəllişi ilə Sovetlər İttifaqı musiqi qüdrətasında myəyən yer tutacaqlar. Bir 3 operadan əlavə dekada repertuarına daxil edilmiş «Arsın mal alan» musiqili komedyası əz musiqisinin gözəllişi, olnaxlıq, və hətaitliji, tematiqası, e'tibarlı mystəna sahibidəlıqlar.

Bu böyük formalı musiqi əsərlərinin nymayişi etdirilməsində qadr-ləsdəi ən əhəmiyəti çəhatdir. Onda simetik sənət olduğu üçün, bu-nda geniş mə'nada təhsil ilə barabər, dərin musiqi təhsilli artist, İcraçı, quruluşçu, rəqs, dirizor, xor, qulluqçu, butafor, paltar, səhnə və əx texniqası kimi mürəkkəb bir kollektiv qüvvəsinin birləşməsi ilə meydana gələ bilər. Moskvada keçirəcəyimiz dekadada bütün bu göstərilənlərin ayrı-ayrı çəhətlərinin birləşməsindən hasil olan opera sənətinin İskunu əz parlaqlıqda ilə nymayiş etdirilməklə barabər onun ayrı-ayrı hissələrinda İetişən qadrlarımız da nymayiş etdiriləcəkdir.

Bu kollektivdə: gənc dirizorlardan Əzrəf Həsənov, Nijazi, quruluşcularımızdan: Hidayətzadə, Əkəndərov; solistlərdən: xalq artistəsə, Sovkət Məmmədova, Qriqorian Onarig, Qylara, Sona Mustafayeva, Elmira Axundova, Səltənət Quliyeva, Alişə Terequlova kimi İcraçılarımız; artist qüvvələrimiz: H. A. Həcəbabəbəyov, İbəb Rzayev, Sirzad, Xanlar Həqverdiyev, Əlovsat Sadıxov, Əli Zyadov, Həcəbala Hyseynov; tenorlar: İ. T. Bəqırov, İdris Əqalarov kimi baritonlarımız və Əzdar Bəyk Aqa Mustafayev kimi bəsləmiz vardır. Operalarımızın simfoniyasının əhəmiyəti bəzi olan bəlet sahəsində Avropa və klassik rəqsləri gözəl İcra edən xalq rəqslərimizdə bələ formalarla olnajan İste'dadlı gənc İcraçılar İetişmişdir. Hələ Azərbaycan aşıqları, həmçinin xalq İcraçılardan çıxmış talantlı, zurnaçı və qabaqlıcıdardan tutaraq məşhur xalq artisti böyük sənətkar Qurban Primov kimi İcradəçilər da dekadada İştirak edəcəklər. Musiqi quruluşumuzun nymayişi olacaq dekadanın İştirakçıdır. Hələ Azərbaycan İcraçılarının İcra qabiliyyətləri, sən İoğatımı, İstəd zövqünün nə'xəmi əks etdirən İcraçılarımız sərəsinda olduqum yeçin sevinir və fəxr edirəm.

BYLBYL.
Əməkdar artist

BƏYUK İMTAHAN

Moskvada milli respublikalarımızın bir necəsinin incəsənət dekadaları keçirilmişdir. Azərbaycan incəsənəti dekadası, Azərbaycanın formaca milli, mazmunca sosialist qüdrətasının parlaq qələbələrini nymayiş etdirəcəkdir. Moskva İctimaiyəti bizim dekadadan daha çox İenilikləri gözləyir və gözləmə də haqlıdır.

Özbək və qazax operalarındakı pauzalar, operadan alınan ta'sirin tamamlanmasına noqsan gətirirsə bu çəhət Azərbaycan operalarında yoxdur. Bizim bu dekada keçməsimizə nisbətən bir cox İenilikləriə keçirləcəkdir. Burada tamaşaların stilində Azərbaycanın milli xyususiyətləri aşıraq İer tutur. Opera formalarındakı myrəkkəb recetativlər artist qüvvələri tərəfindən böyük bacarık və talantla İfa edilir.

Dekadada göstəriləcək operalar repertuarına mənim «Sahsənəm» adlı əsərim də daxil edilmişdir. Bu mənim yeyn böyük xoşbəxtlıxdır. Məni fərəhləndirən bir daha orasıdır ki, bu operanın quruluşu, bədii tərtibatı, orkestrin hazırlanması və arjaların İfası talantlı gənc azərbaycanlı qüvvələr tərəfindən İfa olunur. Həm də olduqca gözəl və myvəffəqiyətlə oynanılır. Dekada Azərbaycan musiqi sənəti İcradəçilərı yeyn imtahandır.

Milli operalarımızın inkişafı yeyn: orkestr, teatr İşinə ciddi fikir verilmiş, artist qadrı İetisdirilmiş və başqa şəraıt İaranmışdır. İndi vəzifəmiz Stalin eqoxasının qələbələrini təranəyin edən (mən gənc İcradəçilərimizə nəzərdə tuturam) yeni əsərlər İaratmaqdır.

R. M. GİLLİER.
Azərbaycan SSR və Özbəkistan SSR xalq artisti.

HAZIRLIX İŞLƏRİ BAŞA CATMAQDADIR

SSRİ Baş Soveti deputatı və respublikamızın xalq artisti Yeyer Hacıbəyov İoldas Moskvada keçiriləcək Azərbaycan incəsənət dekadası üçün hazırlıx İşləri haqqında myxabirimizlə mysahibədə demişdir:

—Hazırlıx İşləri İlə tanış olmaq yeyn Moskvadan gəlmiş qonnisiya materiallarımızın dəjərli olduqunu qeid etdi. Repertuarımızdakı incəsənət nymunələrinin İaxşı cəhəti orasındadır ki, bunlar xalq xüsusi respublikamızın revolyusiyadan sonra qazandıqın nağıllarıdır. Qonnisiya hazırlıx İşlərinin demək olar ki, qarasılıq tamış olmuş və onların göstərdiji noqsanların dyzəldilməsi yeyn tədbirlər gərylmyşdyr.

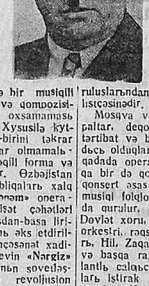

Biz qarşımızda, dekadada göstərəcəjimiz ve opera və bir musiqili qomedijanın qurulışı və qonnozisijasının bir-birinə oxsamamasın məqsədini qoymuşuq. Xyususlə kytləvi səhnələrdə bir-birini təkrar ediçi, eini traqtoyqular olmamalıdır. Hər opera myəyəyli forma və İdeiana əks etmalidir. Azərbaycan Azərbaycan respublikalarına xalq artisti Qiliərin «Sahsənəm» operasının verilişinda məlisət çəhətləri İox. Azərbaycanın basdan-başa lirizm İla dolu bir dastanı əks etdirildiji halda; əməkdar incəsənət xadimi mərhum Maqomayevin «Nərgiz» operasında Azərbaycanın sovetləşmə dövrüərəfəsinda revolyusion hərəkatı və bu hərəkatın haqiqi, İnandırıcı verilməsi nəzərdə tutulmuşdur. Moskva İaxşı tamaşacılarına opera qəhrəmanlarının simasında, Azərbaycan kəndli revolyusionerlərinin azqın myxalifətçilərə qarşı myharizəsi göstəriləcəkdir.

«Koroğlu» operasına gəldikdə, burada xalq eposu, xalqın İetişdirdiji Koroğlunun Azərbaycan, İran və osmanlı feodallarına İlə, bizim qaqtelj-nəzərdən myharizəsini əks etdirmək lazımdır. Bunu əldə etmək yeyn el maqəllərinda Koroğlu-nə verilan xaraqteristiqa qurulışda əks etdirilməlidir. Buna gəra də sahnada bir neçə mizanlar dalişilməli və 5-ci pərdənin quruluşunda Kor oğlunun məşhur «el kimi hyçumu» göstərilməlidir.

«Arsın mal alan» musiqili komedijasına gəlinca, bu mənim revolyusijadan qabaq İazdıqım əsər-dir. Burada təqst musiqi hissəsindən coxdur. Bu İsə əsərin azərbaycanlı olmalan tamaşacıdara çatmasına çətinlik İoradır. Bunu nəzərə alaraq piesanın təqsti hesabına musiqi hissəsi artırılıbdır. İsmayıl Hidayətzadə İoldasın verdiji quruluş «Arsın mal alanın» bütün kecmiş quruluşlarından ystyn, gözəl və realıstcəsinədir.

Moskva və Bakı qomissijaları, paltar, dekorasija, butafor, bədii tərtibat və başqa çəhətlərin İarıbdıq olduqlarına qeid etmişlər. Dekadada opera tamaşalarından başqa bir da qonsert verilişəcəkdir. Bu qonsert əsas e'tibarlə Azərbaycan musiqi folqlor materiallarına əsasında qurulur. Burada Filarmonija, Dovlət xoru, xalq musiqi alətləri orkestri, rəqs ansamblı, el aşıqlarına Hül. Zəqatala, Daqlıx Qarabağ və başqa rajonların ayrı-ayrı talantlı çalaqçı, oinalan və oxuyanlarına İştirak edəcəklər. Qonsertin quruluşu Hidayətzadə İoldasa tapşırılmışdır.

Hacıbəyov İoldas myxabirəsinin sonunda qeid etmişdir ki, respublikamız və xalqımız bizim vəzifəmizə böyük və ciddi vəzifə qoymuşdur. Biz Azərbaycan incəsənətinin sovet dövründəki böyük İə'rəqqisini bütün SSRİ xalqıarı qarşısında və millətlərin azadlıx simvolu sevinıl Stalin İoldasın qarşısında nymayiş etdirməlijik.

GƏZƏL TALANTLAR

Rəqs opera sənətinin ajrılmaz bir hissəsidir. Myəjən operanın balet hissəsi, onun ymumi mazmunundan ajrı dejildir. Bunlar, bir vəhdət təşkil etməlidir. Moskvada keçiriləcək Azərbaycan incəsənəti dekadasında bizim ohdamıza dyşən balet sahəsinin tərtibi kimi myhymm və şərəfli vəzifənin İfasına başlarkən, biz İuxarıdakı əsas çəhəti unutmamışıq. Bunun yeyn ən qiymətli materialı, bizə Azərbaycan xalqından almaq lazım idi.

Bu məqsədlə respublikanın rajonlarına gedərək, xalis xalq rəqsləri İla tanış olmaqa onlara öjranməjə başladıq. Bakıda keçirilən xalq rəqsləri festivalından İstifadə etdik.

Azərbaycan xalqının zəngin formalı, bədii, gözəl rəqsləri vardır. Biz onlardakı ayrı-ayrı obrazlı elementləri səhnə şəraıtinə uloqunlaşdırdıqımız zaman, onların milli xyususiyətlərini saxlamaqa calışdıq. Bu İə biza böyük İardım etdi. «Koroğlu», «Nərgiz», «Sahsənəm» operalarındakı qıvbaqır balet, ojun, rəqs və İallılar hamısı Azərbaycan xalq rəqsləri əsasında qurulmuşdur. Bu bir daha sybut edir ki, qulturə səhnə sənəti İaratmaq yeyn Azərbaycan xalqının folqlorunda İykənmaz zəngin material xəzinəsi vardır. Ələr, elmi - tədqiqat İşləri aparılarsa, bu rəqslərin hansı dövlətlərə ajid olduqu belə ajdınlaşdırılmış olar.

Almaszadə Qəmər, Cəfərova Lejla, Almaszadə Adila, Tahirova Alişə və Mirəliyeva Sara kimi talantlı Azərbaycan qızlarının balet ansamblı arasında olması əsl xalq rəqslərinin daha orzinallıqda və təbiilijini tə'min edir.

Ən qıjmatlı cəhət burasıdır ki, jeni İetişmiş bu milli qadrlar öz rəqslərini bilir, eini zamanda gələcək və İevropa rəqslərinin da İfasında mahir olduqlarını sybut edirlər.

Balet rəhbəri əməkdar artist
S. N. OEVOROOV
Baletmejster V. İ. VRONSKİ

«ARSƏN MAL ALAN» MUSİQİLİ QOMEDİJASƏ, ŞƏKİLDƏ: Artistqa Quliyeva Gylcoğra rolunda. Respublikanın əməkdar artisti ordenli Bylbyl. Əskər rolunda.
Foto M. Avetisovundur.

QONSERTLƏR HAQQINDA

Filarmonija Moskvada Azərbaycan incəsənət dekadasında əzvna məxsus bir jer tutacaqdır. Biz dekadada xalq İaradıcılığına əsaslanan birinci Azərbaycan xorumu Azərbaycan musiqisinin, indi İnclərini saxlajan xalq musiqi alətləri orkestrini, xalq rəqsləri ansamblını və Azərbaycanın ən İaxşı oxuyanlarını göstərəcəjik.

Moskvada olacaq qonsertin proqramması, Azərbaycan incəsənəti-nin zəngin myxtəlifliyini, saflıx və orzinallıxını mümkyn qədər cox və hərtərəfli göstərmək prinsipi ilə qurulur.

Qonsertdə respublikamızın ən İaxşı, aşıqlarından bir dəstə İştirak edəcəkdir. İştirak edənlərin hamısı myxtəlif rəng və formalarda Azərbaycan xalq gejlimində olacaqlar.

Qızlarımızın alvan zər-zibalı paltarı, oqlanların qovrax gejlimləri, onların oxuduqları, calıb oynadıqları İlə hamahəng olaraq, xalqımızın sevincli, İərəhli qyvlərindən aldığı sahifələr, vyrək eqvidiqlərən sahnələr İaqəsyvı etdirləcək, xoşbəxtliqımızın noqnəsi ucalacaqdır.

Dekadada hazırlıxla məşqul olan incəsənət İşçilərinin İalnız bir İstəji vardır, o da, partija və hökumətimizin qarşısında qoduqu şərəfli vəzifəni İerinə İetirmək. Azərbaycan xalqına İaqlı bir incəsənət dekadası keçirmək myvəffəq olmaqdır.

RƏSUL RZA
M. Maqomayev adına Azərbaycan Dovlət filarmonijası, direktoru

HƏDSİZ SEVİNÇ

Mən həmişə səhnədə, tamaşaçılar qarşısında bu və İa digər rolu İfa edərkən, ozymə ciddi imtahan verən bir məktəbli kimi hiss edirəm. Lakin Moskvada keçiriləcək Azərbaycan incəsənəti dekadasında, əzəl pajtaxt əməkçiləri qarşısında partija və hökumət rəhbərləri qarşısında, əziz Stalinin qarşısında cəxs etmək mənim yeyn daha ciddi və daha böyük imtahan olacaqdır.

Lenin-Stalin partijasının, sovet hökumətinin və geniş əməkçi xalqımızın incəsənət İşçilərinə rəqbətdinin hər gyn artması, xalqların dahi rəhbəri böyük atamız, myəllim və dostumuz doqma Stalinin bizə göstərdiji gyndəlik qəjəb, formaca milli, mazmunca sosialist incəsənətinin mystəna İykəsəklijini İəph etmək yeyn ən böyük mə'nəvi İardımdır. Mənə buna gəra biz incəsənət İşçiləri, qulturə savişləri gyndən-gynə İykələn böyük sovet xalqına İaqlı incəsənət nymunələri göstərmali, ohdamıza dyşən obrazlarımızı səhnada maharətlə canlandırmalıjıq.

«Koroğlu»da Nigar, «Nərgiz» operasında İsa Nərgiz rolu mənə tapşırılmışdır. Mən bu rollar vasitəsilə cox calışıram. Bütün fikrim-hissim ohdəmə dyşən vəzifənə İaqlıqınca İerinə İetirmək məşqulduır.

QRİQORİAN ONARİK.

Azərbaycan Dovlət filarmonijası, Tamara Almaszadənin rəhbərliji altında Azərbaycan xalq rəqsləri ansamblı.
ŞƏKİLDƏ: Qılıb - qılıb rəqsi, birinci planda TAHİROVA ALİJƏ İoldas.
Foto M. Avetisovundur.

ŞƏRƏF VƏ NAMUS İŞİMİZ

M. F. Axundov adına Böyük Dovlət Opera və Balet Teatrının qolleqtivi bu İaxınlarda Moskvada keçiriləcək Azərbaycan incəsənət dekadasına bolşevikcəsinə, nymunəvi hazırlaşmaq yeyn bütün qyvvələrini səfərbərliji almışdır. Hazırda teatrın bütün sexlarında qızzan İş gedir. Hamının fikri bir İə cəb olunmuşdur: dekadada bolşevikcəsinə hazırlaşmaq.

Teatrımız dekadada göstərmək yeyn ye opera və bir musiqili komedija hazırlamışdır. Operalarımızın İa İaxınlarda Moskvada keçiriləcək Azərbaycan incəsənət dekadasına bolşevikcəsinə, nymunəvi hazırlaşmaq yeyn bütün qyvvələrini səfərbərliji almışdır. Hazırda teatrın bütün sexlarında qızzan İş gedir. Hamının fikri bir İə cəb olunmuşdur: dekadada bolşevikcəsinə hazırlaşmaq.

Teatrımızın qolleqtivi cox İaxşı bilir ki, o, dynja sosialist revolyusiyası ocağı —Moskvada, pajtaxt əməkçiləri qarşısında, partija və hökumət rəhbərləri qarşısında, atamız, myəllimimiz, rəhbərimiz və dostumuz kotina bakılı, əziz Stalin'in qarşısında cıxış edəcək və Azərbaycanın formaca milli, mazmunca sosialist incəsənətinin ən İaxşı nymunələrini nymayiş edəcəkdir. Qolleqtivimiz hamının qələbələrini əldə etməkdə Azərbaycan xalqına böyük İardım göstərən böyük qardaş rus xalqına xalqımızın səmimi təşəkkyrynu edəcəkdir.

Teatrımız dekadada əsasən hazırdır. «Sahsənəm», «Nərgiz» operaları və «Arsın mal alan» musiqili komedija hazırlanmış, «Koroğlu» operası da İən 19-da sonadək göstəriləcəkdir.

Əjər 21-də biz operalarımızın bütün dekorasijalarına və butaforia şeylərini xyususi İyk qatara İə jola salacaqıq. Əjər 27-28-də dekada İştirakçıları xysusi syrətdə İardım və rəhbərlik edə. O, bizim bütün xarda İşlərimizə bələ takan vərəsə, bizi ruhlandırır və şərəfləndirə alır.

S. ABASOV
M. F. Axundov adına Böyük Dovlət Opera və Balet Teatrının direktoru.